

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/ક્રિમિનલ અપીલ (એગેઈનસ્ટ કન્વિક્શન) નંબર ૧૨૨/૨૦૧૮

સાથે

ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લીકેશન (ફોર સસ્પેન્શન ઓફ સેન્ટેન્સ) નંબર ૪/૨૪૨૪

ઈન આર/ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૧૨૨/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ એલિશ જે વોરા

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સંદીપ એન ભટ્ટ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.
-----------------------	-----	-----

--	--	--

=====

ચૌધરી નાગજીભાઈ ઉર્ફે રમેશભાઈ સંગ્રામભાઈ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા માટે શ્રી કિરીટ ચૌધરી અને શ્રી ધાર્મિક આર બારોટ(૮૭૮૫) અને
શ્રી તન્મય બી કારિયા (૬૮૩૩) સાથે વરિષ્ઠ એડવોકેટ શ્રી આઈ એચ સૈયદ
સામાવાળા માટે એપીપી શ્રી જય મહેતા

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એલિશ જે વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંદીપ એન ભટ્ટ

તારીખ:૨૮/૦૩/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલિશ જે વોરા દ્વારા)

૧. સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૩૭૪ (૨) હેઠળ અહીં એકમાત્ર અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરાયેલી આ ફોજદારી અપીલ, સેશન્સ કેસ નંબર ૨૮/૨૦૧૭માં વિદ્વત સેશન્સ જજ, મહેસાણા દ્વારા પસાર કરાયેલા દોષિત ઠેરવવાના વિવાદિત ચુકાદા અને સજાના આદેશ સામે નિર્દેશિત કરવામાં આવી છે, જેમાં અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૧૪ અને ગુજરાત પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ સાથે વાંચીને કલમ ૩૦,૩૨૩,૫૦૪ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે અને નીચે મુજબ કોષ્ટકમાં સૂચિબદ્ધ સજા આપવામાં આવી છે:

કલમ હેઠળ સજા	કેદની સજા	દંડ	ભોગવવાના દંડની ચૂકમાં
૩૦૨ આઈપીસી	આજીવન કેદની સજા	૫૦૦૦/-	પાંચ મહિના માટે આર આઈ
૩૨૩ આઈપીસી	એક વર્ષ માટે આર આઈ	૧૦૦૦/-	એક મહિના માટે આર આઈ
૫૦૪ આઈપીસી	એક વર્ષ માટે આર આઈ	૧૦૦૦/-	એક મહિના માટે આર આઈ
૧૩૫ જી. પી. અધિનિયમ	એક વર્ષ માટે એસ. આઈ.	૧૦૦૦/-	એક મહિના માટે એસ. આઈ.

ટ્રાયલ કોર્ટે આદેશ આપ્યો હતો કે અપીલકર્તા પર લાદવામાં આવેલી સજા એક સાથે ચાલશે.

૨. અપીલકર્તાના એકમાત્ર આરોપી ચૌધરી નાગજી @રમેશ સાગરામને દોષિત ઠેરવવા તરફ દોરી ગયેલો ફરિયાદી પક્ષનો કેસ નીચે મુજબ છે:

(એ) ૦૪/૧૧/૨૦૧૬ પર લગભગ ૦૩ વાગ્યે:૦૦ બપોરે, અપીલકર્તા આરોપીએ તેની પાન-દુકાનમાંથી છરી લીધી અને મૃતકની છાતીની જમણી બાજુએ ઘા માર્યો, જેના પરિણામે મૃતક લક્ષ્મણજી ઈજાના કારણે મૃત્યુ પામ્યા.આ ઘટના રસ્તાની બાજુ, રામપુરા કોસ રોડ, મહેસાણામાં બની હતી.

(બી) હત્યાની કથિત ઘટનાની પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો એ છે કે,

મૃતક લક્ષ્મણજી ફરિયાદી ઠાકુર ચેનજી (પીડબ્લ્યુ-૧૦) ના નજીકના મિત્ર હતા.ફરિયાદી ઘટના સ્થળની નજીક આવેલી એમી સ્ટીલ નામની ફેક્ટરીમાં ચોકીદાર તરીકે કામ કરતો હતો અને તેના પરિવાર સાથે ફેક્ટરીના પરિસરમાં રહેતો હતો.ફરિયાદી પીડબ્લ્યુ-૧૦ તેની ફેક્ટરીની નજીકની એક ટ્રકમાં ઠંડા પીવાના વ્યવસાય તરીકે પણ કામ કરે છે.

ઘટનાના દિવસે મૃતક લક્ષ્મણજી જે ૦૪/૧૧/૨૦૧૬ છે, તે ટ્રક પર બેઠો હતો કારણ કે પીડબ્લ્યુ-૧૦ ફરિયાદી અન્ય કેટલાક કામમાં વ્યસ્ત હતો.

આરોપી ચૌધરી નાગજી સાગરામની રસ્તાની સામે પાન-
દુકાન હતી જ્યાં ટ્રક પાર્ક કરવામાં આવી હતી.

ઘટનાના દિવસે પીડબ્લ્યુ-૧૦ થોડા સમય પછી તેની ટ્રક
પાસે આવ્યો હતો અને બંને મૃત લક્ષ્મણજી અને પીડબ્લ્યુ-૧૦
ટ્રક પર હાજર હતા.

આરોપી નાગજીભાઈ ટ્રક પર આવ્યા અને ફરિયાદીની
માલિકીના ૧,૦૦૦/- રૂપિયાની માંગણી કરવાનું શરૂ
કર્યું.ફરિયાદી પીડબ્લ્યુ-૧૦એ તેની પાસે પૂરતા પૈસા ન હોવાથી
સમય માંગ્યો હતો, જેનો આરોપીએ ઇનકાર કર્યો હતો અને
સોડાની એક બોટલ લીધી હતી અને ફરિયાદીને તેની બાકી રકમ
ચૂકવ્યા પછી તેને પરત લેવાનું કહ્યું હતું.તે સમયે મૃતકએ ખાતરી
આપી હતી કે પીડબ્લ્યુ-૧૦ ચૂકવણી કરશે અને આરોપી સાથે
બોલાચાલી થઈ હતી, પરિણામે આરોપી ગુસ્સે થયો હતો અને
મૃતકના માથા પર નજીકના ઝાડ વડે હુમલો કર્યો હતો અને
સોડાની બોટલ લઈને ત્યાંથી નીકળી ગયો હતો.

ત્યારબાદ, મૃતક આરોપીની પાછળ તેની પાનની દુકાન પર
ગયો અને ત્યાં ઝપાઝપી થઈ, પરિણામે, આરોપીએ કથિત રીતે
તેની પાનની દુકાનમાંથી છરી લીધી અને મૃતકની છાતીની જમણી
બાજુએ એક ઘા માર્યો અને આરોપી નંબર ૨-આરોપી નંબર ૧ ના

પિતાએ પણ મૃતકને શારીરિક ઇજાઓ પહોંચાડી હતી કારણ કે ઘટના સમયે તે તેના પુત્ર સાથે હતો.

મૃતકને સરકારી હોસ્પિટલ, મહેસાણામાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો જ્યાં તેણે મૃત જાહેર કર્યો હતો.

પ્રાપ્ત માહિતીના આધારે પોલીસ હોસ્પિટલમાં ગઈ જ્યાં પીડબ્લ્યુ-૧૦એ તેની એફ. આઈ. આર. (આંક ૪૪) જાહેર કરી.

૩. અપીલકર્તા આરોપી અને તેના પિતા સામે ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હોવાથી, તપાસ અધિકારી પીડબ્લ્યુ-૧૫ કેસની તપાસ માટે આગળ વધ્યા અને તપાસ દરમિયાન તેમણે મૃતદેહને પોસ્ટમોર્ટમ માટે મોકલ્યો, ઘટના સ્થળની મુલાકાત લીધી અને ઘટના સ્થળનો પંચનામા બનાવ્યો અને એફ. એસ. એલ. માટે જરૂરી નમૂનાઓ મેળવ્યા, ભૌતિક સાક્ષીઓનું નિવેદન નોંધ્યું, આરોપીની ધરપકડ કરી, અપીલકર્તા દ્વારા ગુનામાં આરોપી દ્વારા કથિત રીતે ઉપયોગમાં લેવાતી છરી જપ્ત કરી અને જપ્ત કરી, એન. સી. કેસના કાગળો મેળવ્યા અને મુદ્દમલને એફ. એસ. એલ. ને મોકલી દીધો અને તપાસના અંતે આરોપપત્ર બહાર આવ્યું. ન્યાયક્ષેત્રની અદાલતમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ કેસ સેશન્સ કોર્ટને સોંપવામાં આવ્યો હતો.

જ. આરોપની યોગ્ય રચના કર્યા પછી અને આરોપીએ દોષિત ઠરાવ્યા વિના, સેશન્સ ૪૪, મહેસાણા સમક્ષ સુનાવણી શરૂ થઈ.આરોપ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદી પક્ષે ૧૫ સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને ૩૬ દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા:

મૌખિક પુરાવા

પીડબ્લ્યુ ૧-આંક ૧૨	દિલીપ કુમાર કેશવલાલ ઠક્કર, તબીબી અધિકારી
પીડબ્લ્યુ ૨-આંક ૧૮	ઠાકુર દિવાનજી મોતીજી, પંચ સાક્ષી
પીડબ્લ્યુ ૩-આંક ૧૯	સતવારા મેહુલકુમાર સકલચંદ, પંચ સાક્ષી
પીડબ્લ્યુ ૪-આંક ૨૫	ઠાકુર દશરથજી સુરાજી, પંચ સાક્ષી
પીડબ્લ્યુ ૫-આંક ૨૬	અફજલખાન શરીફખાન કુરેશી, પંચ સાક્ષી
પીડબ્લ્યુ ૬-આંક ૩૨	ચૌધરી લવજીબાઈ મહાદેવભાઈ, પંચ સાક્ષી
પીડબ્લ્યુ ૭-આંક ૩૭	ચૌધરી પરસંગભાઈ નરસંગભાઈ, પંચ સાક્ષી
પીડબ્લ્યુ ૮-આંક ૩૯	પટેલ અમૃતભાઈ પરશોત્તમભાઈ, પંચ સાક્ષી
પીડબ્લ્યુ ૯-આંક ૪૧	જીતેન્દ્રભાઈ રૂપાભાઈ પરમાર
પીડબ્લ્યુ ૧૦-આંક ૪૩	ઠાકુર ચેનજી સોમાજી, ફરિયાદી
પીડબ્લ્યુ ૧૧-આંક ૪૭	ઠાકુર પુષ્પાબેન ચેનાજી
પીડબ્લ્યુ ૧૨-	ઠાકુર સુરેશજી કચરાજી

આંક ૪૮	
પીડબ્લ્યુ આંક ૫૦	૧૩- ઠાકુર કાંતીજી કચરાજી
પીડબ્લ્યુ આંક ૫૧	૧૪- પરમાર દિનેશચંદ્ર લવજીભાઈ, પોલીસ સ્ટેશન અધિકારી
પીડબ્લ્યુ આંક ૬૦	૧૫- સોલંકી જીવરાજભાઈ વાશ્રમભાઈ, તપાસ અધિકારી

દસ્તાવેજ પુરાવા

આંક ૧૩	મૃતક લક્ષ્મણજીની પોસ્ટમોર્ટમ નોટ
આંક ૧૪	લક્ષ્મણજીના મૃત્યુના કારણનું પ્રમાણપત્ર
આંક ૧૫	ટેસ્ટ ટ્યુબમાં નમૂનાઓના સંગ્રહની નોંધ
આંક ૧૬	પોસ્ટમોર્ટમ માટે ચદી
આંક ૧૭	પંચનામાની પૂછપરછ કરો
આંક ૨૦	ગુનાના સ્થળનો પંચનામા
આંક ૨૧- ૨૪	પંચ સિલપ્સ
આંક ૨૭	આરોપી નાગજીભાઈ સાગરામભાઈના કપડાં, મોબાઈલ અને મોટરસાયકલની વસૂલાતનો પંચનામા
આંક ૨૮-	પંચ સિલપ્સ

૩૧	
આંક ૩૩	આરોપી સગ્રામભાઈ શામલભાઈના કપડાંના ઉત્પાદન અને તેની શારીરિક તપાસનો પંચનામા
આંક ૩૪- ૩૬	પંચ સિલપ્સ
આંક ૪૨	ગુનાના સ્થળનો નકશો
આંક ૪૪	ફરિયાદ
આંક ૫૨	સ્ટેશન ડાયરી
આંક ૫૩	પ્રતિનિયુક્તિનો ક્રમ
આંક ૫૪	વર્ધી અહેવાલ
આંક ૫૫	ગંભીર ગુનાનો અહેવાલ
આંક ૫૬	મુલાકાત માટે વાયરલેસ સંદેશ
આંક ૫૭	ઘટના સ્થળે એફ. એસ. એલ. વાન મોકલવા માટે વાયરલેસ સંદેશ
આંક ૫૮	તપાસ માટે એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટને મોકલવામાં આવેલા અહેવાલની નકલ
આંક ૬૧	ગુનાની નોંધણી માટે અહેવાલ
આંક ૬૨	એફ. એસ. એલ. વાનનો પ્રાથમિક અહેવાલ

આંક ૬૩	મૃતદેહ સાથે પોલીસ રિપોર્ટની નકલ મોકલવામાં આવી
આંક ૬૪	મુકેશજી જેસાંગજી, એડિશનલ હેડ કોન્સ્ટેબલનો અહેવાલ
આંક ૬૫- ૬૬	આરોપીઓની ધરપકડ અંગે સ્ટેશન ડાયરીમાં દાખલ કરવા માટે અહેવાલ
આંક ૬૭	પી. એન. સી. નંબર ૩૨/૧૬ માટે પ્રતિનિયુક્તિ આદેશની નકલ
આંક ૬૮	પી. એન. સી. ની નોંધણી માટેના અહેવાલની નકલ
આંક ૬૯	ચૌધરી નાગજીભાઈ ઉર્ફે રમેશભાઈ સગ્રામભાઈની ફરિયાદની નકલ
આંક ૭૦	ગુનાના સ્થળનો નકશો બનાવવા માટેના અહેવાલની નકલ
આંક ૭૧	હથિયારો અને હથિયારો પર પ્રતિબંધ માટે જાહેરનામાની નકલ
આંક ૭૨	મુદ્દામલ ફોરવર્ડિંગ નોંધ
આંક ૭૩	મુદ્દામલ પ્રાપ્ત કરવા અંગે એફ. એસ. એલ. દ્વારા રસીદ
આંક ૭૪	એફ. એસ. એલ. દ્વારા ફોરવર્ડિંગ લેટર
આંક ૭૫	એફ એસ એલ રિપોર્ટ
આંક ૭૬	સેરોલોજીકલ રિપોર્ટ
આંક ૭૭	એફ. એસ. એલના ભૂસ્તરશાસ્ત્ર વિભાગનો અહેવાલ

૫. ફરિયાદી પક્ષના પુરાવા બંધ કર્યા પછી, અપીલકર્તાની કલમ ૩૧૩ સી. આર. પી. સી. હેઠળ પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી, જેમાં તેણે જણાવ્યું હતું કે, તેમને હત્યાના ગુનામાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા છે અને વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, લાંબા સમયથી, પીડબ્લ્યુ-૧૦ એ ઘણા બધા રીમાઈન્ડર્સ હોવા છતાં, તેની ૧,૦૦૦/- રૂપિયાની બાકી રકમ ચૂકવી ન હતી અને મૃતક તે સ્થળે હાજર હતો, તેને થપ્પડ મારી હતી અને આ મુદ્દા પર ઉશ્કેરાઈ ગયો હતો અને આ ઝઘડા દરમિયાન, તેણે પોતે તેની પાસે જે છરી હતી તેનાથી તેને ઈજાઓ થઈ હતી. આરોપીએ મૃતકને છરીના ઘા મારવાનો ઈનકાર કર્યો છે.

૬. વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અને ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાની પ્રશંસા કર્યા પછી, અપીલકર્તા-આરોપીને આરોપ માટે દોષિત ઠેરવ્યો અને પરિણામે, તેને આઈપીસીની કલમ ૩૦૫ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે. આરોપી નંબર ૨ ને તમામ આરોપોમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યો છે.

૭. ચુકાદા અને દોષિત ઠેરવવાના આદેશ અને સજાથી અસંતુષ્ટ આરોપી વર્તમાન અપીલ સાથે આવ્યો છે.

૮. અમે સાંભળ્યું છે કે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આઈ. એચ. સૈયદ, શ્રી કિરીટ ચૌધરી અને શ્રી જય મહેતાની સહાયથી, સંબંધિત પક્ષો માટે એપીપી શીખ્યા.

૯. વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આઈ. એચ. સૈયદે દોષિત ઠેરવવા અને સજાના આદેશના ચુકાદાને સમર્થન આપતા જણાવ્યું હતું કે તેમની રજૂઆતો એ હદ સુધી મર્યાદિત છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને હત્યાના ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી કારણ કે અપીલકર્તાના આરોપીનો મૃતકને મારી નાખવાનો કોઈ ઇરાદો નહોતો.વર્તમાન કેસમાં કુલ ત્રણ સાક્ષીઓ છે જેમ કે પીડબ્લ્યુ-૧૦ ચેનાજી-ફરિયાદી, પીડબ્લ્યુ-૧૧-પુષ્પાબેન-ફરિયાદીની પત્ની અને પીડબ્લ્યુ-૧૨ સુરેશભાઈ.ત્રણેય પ્રત્યક્ષદર્શીઓએ સ્વીકાર્યું છે કે મૃતક જ આરોપીઓને ઉશ્કેરતો હતો અને આ અચાનક ઉશ્કેરણીમાં અપીલકર્તા આરોપીએ છાતીની જમણી બાજુએ છરી વડે એક ઘા માર્યો હતો.તે મૃતક જ હતો જેણે આરોપીનો પીછો કર્યો હતો અને તેને સોડાની બોટલ લઈ જવા માટે અટકાવ્યો હતો અને તે મુઢ્ઢા પર, આ ઝપાઝપી પાનની દુકાન પર થઈ હતી અને પૂર્વ-ધ્યાન વિના અચાનક લડાઈમાં, જુસ્સાના પ્રહારમાં, હથિયારની છરી જે દુકાનમાં રોજિંદા ઉપયોગ માટે પડેલી હતી તે કથિત રીતે મૃતક દ્વારા લેવામાં આવી હતી અને એક જ ફટકો મારવામાં આવ્યો હતો.જો આરોપીનો મૃતકને મારી નાખવાનો ઇરાદો હોત, તો તેણે પહેલા ઝઘડામાં જ આમ કર્યું હોત, જો કે, આરોપી પીડબ્લ્યુ-૧૦ની લોરી છોડીને તેની પાન-દુકાન તરફ ગયો અને મૃતક જ તેની પાછળ ગયો.આવા

સંજોગોમાં, આરોપીનું કૃત્ય આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૦ના અપવાદમાં આવે છે અને વધુમાં વધુ કેસ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૪ના ભાગ ૨ હેઠળ આવશે.

૧૦. ઉપર ઉલ્લેખિત સંજોગો હેઠળ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સૈયદે રજૂઆત કરી છે કે, આજની તારીખે, આરોપીએ તેની જેલના ૮ વર્ષ પસાર કર્યા છે અને વર્તમાન કેસની વિચિત્ર હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, હત્યાના કૃત્ય માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવી શકે છે.

૧૧. બીજી તરફ, વિદ્વાન એપીપી શ્રી જય મહેતાએ અપીલનો સખત વિરોધ કર્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે નીચલી અદાલતે ખૂનના ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં કાયદા કે હકીકતો સંબંધિત કોઈ ભૂલ કરી હોય તેમ કહી શકાય નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે ઈજા શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગ પર હતી, જે કુદરતી સામાન્ય ક્રમમાં મૃત્યુ નિપજાવવા માટે પૂરતી હતી અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાને ધ્યાનમાં લેતાં, ઈજાઓ મૃત્યુ નિપજાવવાના ઈરાદાથી જ કરવામાં આવી હતી અને તેથી, આરોપીનો કેસ કલમ ૩૦૦ ના કોઈ પણ અપવાદ હેઠળ આવતો નથી તેમજ અપવાદનો લાભ આપવા માટે કોઈ આધાર અસ્તિત્વ ધરાવતો નથી. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, વિદ્વાન એપીપી વિનંતી કરે છે કે અપીલમાં કોઈ ગુણદોષ ન હોવાથી તેને રદ કરવામાં આવે.

૧૨. અમે સંબંધિત પક્ષો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે અને અહીં ઉપર કરવામાં આવેલી હરીફ રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધી છે અને અત્યંત સાવધાની સાથે રેકૉર્ડમાંથી પણ પસાર થયા છે.

૧૩. શરૂઆતમાં, આપણે અવલોકન કરી શકીએ છીએ કે મૃતકનું મૃત્યુ હત્યાની પ્રકૃતિ ધરાવતું હતું અને તેના વિશે કોઈ વિવાદ નથી.

૧૪. અમારા વિચારણા માટે જે એકમાત્ર પ્રશ્ન જરૂરી છે તે એ છે કે શું કેસ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ સજાપાત્ર હત્યાના ગુનાહિત હત્યાના દાયરામાં આવે છે અથવા આરોપી વતી હાજર રહેલા વકીલ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે તેમ કલમ ૩૦૪ હેઠળ સજાપાત્ર હત્યાના ગુનાહિત હત્યા હતી?

૧૫. ઘટનાના પાસા પરની દલીલોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે સંતુષ્ટ છીએ કે ફરિયાદી પક્ષએ વાજબી શંકાની બહાર આ ઘટનાને સ્થાપિત કરી છે, જેમ કે ફરિયાદી પીડબ્લ્યુ-૧૦ ઠાકુર ચેનાજીએ વર્ણવ્યું છે. જ્યાં સુધી તબીબી પુરાવાની વાત છે, ડૉક્ટર પીડબ્લ્યુ-૧, જેમણે મૃતકના શરીર પર પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું હતું, તેમણે નીચેની એન્ટિમોર્ટમ ઇજાઓ જોઈ હતી:

(૧) જમણા કાનના કાનથી ૪ સે. મી. દૂર જમણા કાનની જમણી બાજુએ ૭ સે. મી. કદના લાંબા રેખાના આકારના ઘા જે આગળની બાજુ તરફ વિસ્તરે છે.

(૨) ૧ સે. મી. x ૦.૫સે. મી. કદના અને લાલ રંગના દૂષિત ઉઝરડા ઘા, ડાબી બાજુના પેરિએટલ પ્રદેશ પર ત્વચા સુધી ઊંડા ફેલેપ.

(૩) છાતીની જમણી બાજુએ પાંસળી નંબર ૫ અને ૬ વચ્ચે ૪ સે. મી. x ૨ સે. મી. x ૬ સે. મી. જમણા ખભાનો ઘા ૧૪ સે. મી. નીચે અને અંદરની ધાર મધ્ય રેખાથી ૩ સે. મી. હતી અને બહારની ધાર જમણા સ્તનની ડીંટડીથી ૩ સે. મી. હતી. ઘામાં તીક્ષ્ણ કિનારીઓ હતી જેમાં બહારની ધાર તીક્ષ્ણ હતી અને અંદરની ધાર ગોળાકાર પ્રકારની હતી.

ડૉક્ટરના અભિપ્રાય મુજબ, ઈજા નં. ૩ જીવલેણ હતી અને તે સામાન્ય રીતે મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતું હતું. મૃત્યુના કારણના પાસા પરનો અભિપ્રાય છાતીની ઈજાને કારણે હેમરેજિક આંચકો હતો. ડૉક્ટરે એવું પણ મંતવ્ય આપ્યું હતું કે, વર્તમાન કેસમાં પોલીસે જપ્ત કરેલી છરીથી ઈજા થઈ શકે છે. આમ, એવું લાગે છે કે મૃતકની છાતીની જમણી બાજુએ એક જ ફટકો પડ્યો હતો. એ નોંધવું સુસંગત છે કે, સામાન્ય રીતે હૃદય હંમેશા ડાબી બાજુએ હોય છે, જો કે, વર્તમાન કિસ્સામાં, મૃતકનું હૃદય અપવાદરૂપે છાતીની જમણી બાજુએ જોવા મળે છે.

૧૬. ઉલ્લેખિત મુદ્દાને નિર્ધારિત કરવા માટે, ફરિયાદી-ચેનજી પીડબ્લ્યુ-૧૦ ની જુબાનીનો સંદર્ભ આપવો સુસંગત રહેશે કારણ કે તે સ્થળ પર હાજર હતો.ફરિયાદી પીડબ્લ્યુ-૧૧ અને પીડબ્લ્યુ-૧૨ની પત્ની, જે સ્થળની નજીકની ટી સ્ટોલની માલિક છે, તેનો ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર નથી કારણ કે તેમના પુરાવા ઘટના અને અન્ય તથ્યો પર પ્રકાશ પાડતા નથી.પીડબ્લ્યુ-૧૦એ તેમની ક્રોસ-એક્ઝામિનેશનમાં આ રીતે જણાવ્યું હતું:

“એ વાત સાચી છે કે, નાગજીભાઈ મારી પાસેથી ૧૦૦૦ રૂપિયા ભાડાની માંગણી કરી રહ્યા હતા.૧૦ દિવસથી ભાડું ચૂકવવામાં આવ્યું ન હતું.એ વાત સાચી છે કે, નાગજીભાઈ અને લક્ષ્મણજીએ ક્યારેય કોઈ લેવડ-દેવડ કરી નહોતી.એ વાત સાચી છે કે, નાગજીભાઈ છેલ્લા ૪-૫ દિવસથી મારી પાસે તેમના પૈસા માગી રહ્યા હતા.એ પણ સાચું છે કે નાગજીભાઈએ લક્ષ્મણજી પાસેથી કોઈ પૈસાની માંગણી કરી ન હતી.એ પણ સાચું છે કે, મેં નાગજીભાઈને સોડાની બોટલ લઈ જતા રોક્યા નહોતા.એ વાત સાચી છે કે લક્ષ્મણજીએ નાગજીભાઈને બોટલ સાથે લઈ જવાની ના પાડી હતી અને તેમની સાથે ઉગ્ર દલીલો થઈ હતી.એ વાત સાચી છે કે લક્ષ્મણજીએ નાગજીભાઈને ઠપકો આપ્યો હતો અને નાગજીભાઈએ લક્ષ્મણજીને ઠપકો આપ્યો હતો.આ ઉગ્ર દલીલો ૨ થી ૫ મિનિટ સુધી ચાલી હતી.એ વાત

સાચી છે કે લડાઈ થઈ હતી અને હોબાળો થયો હતો અને લડાઈ થઈ હતી.એ વાત સાચી છે કે, બંને વચ્ચે ઝપાઝપી થઈ હતી અને તે ૨ થી ૫ મિનિટ સુધી ચાલી હતી.એ વાત સાચી છે કે નાગજીભાઈએ ગુસ્સામાં મૃતકને છરી મારી હતી.”

૧૭. અમે મેહસાણા તાલુકા પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ ફરિયાદ એન. સી. કેસ નંબર ૩૨/૨૦૧૬ નો પણ ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ, જે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૨૩,૫૦૪ સાથે વાંચી શકાય તેવા ગુનાઓ માટે છે, જે કથિત રીતે અપીલકર્તા આરોપી નાગજીભાઈ દ્વારા નોંધવામાં આવ્યા હતા અને તે મૃત લક્ષ્મણજી અને પીડબ્લ્યુ-૧૦ ચેનજી સામે સાંજે ૭ વાગ્યે નોંધવામાં આવ્યા હતા.એન. સી. કેસની હકીકત પોલીસ સાક્ષીઓ દ્વારા રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવી રહી છે.ફરિયાદમાં, આરોપી-અપીલકર્તાએ આરોપ લગાવ્યો હતો કે, જ્યારે તેણે પીડબ્લ્યુ-૧૦ ચેનજીને તેની બાકી રકમની ચુકવણી માટે પૂછ્યું ત્યારે મૃતક ત્યાં હાજર હતો, તેને માર માર્યો હતો અને અપશબ્દોનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

૧૮. અમે ફરિયાદી પક્ષની આગેવાની હેઠળના સમગ્ર પુરાવાને ઝીણવટપૂર્વક તપાસ્યા છે.પીડબ્લ્યુ-૧૦ની જુબાની દર્શાવે છે કે આરોપી અને તેના પિતા પંચનામાની જગ્યાએ ઉલ્લેખિત સ્થળે 'સાઈ પાન પાર્લર' ના નામે તેમનો વ્યવસાય કરી રહ્યા છે.પી. ડબ્લ્યુ.-૧૦ પાનની દુકાનની સામે જ, ટ્રકમાં ઠંડા

પીણાંનો વેપાર કરે છે.એ સાચું છે કે મૃતક લક્ષ્મણજી ત્રીજા પક્ષકાર હતા, અત્યાર સુધી રૂ. ૧૦૦૦/- ના વિવાદની વાત છે.પ્રથમ ઘટના ત્યારે બની જ્યારે આરોપી અને તેના પિતા પીડબ્લ્યુ-૧૦ની ટ્રક પાસે આવ્યા અને ૧૦૦૦ રૂપિયાની માંગણી કરી, જેના માટે પીડબ્લ્યુ-૧૦ રકમ ચૂકવી શક્યો નહીં અને જ્યારે અપીલકર્તા આરોપીએ સોડાની બોટલ લીધી અને ફરિયાદીને કહ્યું કે, એકવાર તમે બાકી રકમ ચૂકવી દો, તે સોડાની બોટલ લઈ જશે અને તેને પરત લઈ જશે.આ પાસા પર લક્ષ્મણજીએ દરમિયાનગીરી કરી અને આરોપી સાથે ઝઘડો શરૂ કર્યો.પરિણામે, આરોપી ગુસ્સે થઈ ગયો હતો અને તેના માથા પર તેણે ઝાડથી હુમલો કર્યો હતો અને ત્યારબાદ આરોપી ત્યાંથી નીકળી ગયો હતો અને રસ્તો ઓળંગીને તે તેની પાનની દુકાન પર પહોંચ્યો હતો.મૃતક લક્ષ્મણજીએ તેમને રોક્યા નહીં અને આરોપીઓની દુકાન પર ગયા, જ્યાં ઉગ્ર બોલાચાલી બાદ તેમની વચ્ચે ઝપાઝપી થઈ હતી, જેના કારણે તેમની હત્યા થઈ હતી.આમ, તે દર્શાવે છે કે જ્યારે પ્રથમ ઘટના બની ત્યારે આરોપી છરીથી સજ્જ નહોતો અને તેણે મૃતકને વધુ શારીરિક ઈજા પહોંચાડી નહોતી.તે મૃતક જ હતો જે આરોપીની પાનની દુકાન પર આવ્યો હતો અને આરોપી સાથે શાબ્દિક ઝપાઝપી કરીને પોતાની શક્તિ બતાવ્યો હતો.અમે અહીં એક ક્ષણ માટે થોભી ગયા અને આરોપી સામે કથિત રીતે નોંધાયેલા એન. સી. કેસને વાંચીને, જેમ ઉપર ઉલ્લેખ કર્યો છે, તે દર્શાવે છે કે, મૃતકએ આરોપીને કોઈ પણ રીતે થપ્પડ મારી હતી, તેને આરોપી પાસેથી સોડાની બોટલો જોઈતી હતી, જે કથિત રીતે રૂ.આવા

સંજોગોમાં, વર્તમાનની વિચિત્ર હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને અને જે રીતે ઘટના બની હતી તેને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો વિચાર છે કે, અપીલકર્તા આરોપીનું મૃત્યુ કરાવવાનો કોઈ ઇરાદો નહોતો.એ સાચું છે કે, મૃતકનું હૃદય તેના શરીરની જમણી બાજુએ આવેલું છે અને તે અનુમાન કરી શકાતું નથી કે, જાણીજોઈને આરોપીએ મૃતકની છાતીની જમણી બાજુએ ફટકો માર્યો હતો.આ પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતોમાં, અમે ૨૦૦૬ (૧૧) એસ. સી. સી. ૪૪૪ માં અહેવાલિત પુલીયેરલા નાગરાજુ @નાગરાજા રેડ્ડી વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્યના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નિરીક્ષણનો નફાકારક સંદર્ભ આપી શકીએ છીએ, સુપ્રીમ કોર્ટે પેરા-૨૯ માં આ રીતે નિરીક્ષણ કર્યું હતું:

“૨૯. તેથી, અદાલતે ઇરાદાના મુખ્ય પ્રશ્નનો નિર્ણય કાળજી અને સાવધાની સાથે કરવો જોઈએ, કારણ કે તે નક્કી કરશે કે કેસ યુ/એસ હેઠળ આવે છે કે નહીં.૩૦૨ અથવા ૩૦૪ ભાગ ૧ અથવા ૩૦૪ ભાગ ૨. ઘણી નાની અથવા નજીવી બાબતો-ફળ તોડવું, પશુઓને ભટકાવવું, બાળકો સાથે ઝઘડો કરવો, અભદ્ર શબ્દ બોલવો અથવા તો વાંધાજનક નજર કરવી, તે તકરાર તરફ દોરી શકે છે અને જૂથ અથડામણો મૃત્યુ તરફ દોરી શકે છે.આવા કિસ્સાઓમાં બદલો, લોભ, ઈર્ષ્યા અથવા શંકા જેવા સામાન્ય હેતુઓ સંપૂર્ણપણે ગેરહાજર હોઈ શકે છે.તેનો કોઈ ઇરાદો ન હોઈ શકે.ત્યાં કોઈ પૂર્વ-ધ્યાન ન હોઈ શકે.હકીકતમાં, ત્યાં ગુનાખોરી પણ ન હોઈ શકે.સ્પેક્ટ્રમના બીજા છેડે, હત્યાના કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે જ્યાં આરોપી મૃત્યુનું કારણ બનવાનો કોઈ ઇરાદો ન હતો તેવો કેસ રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરીને હત્યાની સજાને ટાળવાનો પ્રયાસ કરે છે.હત્યાના

કેસો યુ/એસ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે તેની ખાતરી કરવી એ અદાલતોની જવાબદારી છે.૩૦૨, યુ/એસ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવતા નથી.૩૦૪ ભાગ I/II, અથવા હત્યાના ગુનાહિત હત્યાના કેસોને યુ/એસ હેઠળ સજાપાત્ર હત્યા તરીકે ગણવામાં આવે છે.૩૦૨. મૃત્યુનું કારણ બનવાનો ઈશદો સામાન્ય રીતે અન્ય સંજોગો ઉપરાંત નીચેનામાંથી કેટલાક અથવા કેટલાંકના સંયોજનમાંથી એકત્રિત કરી શકાય છે:

(૧) વપરાયેલ હથિયારની પ્રકૃતિ; (૨) આરોપી દ્વારા હથિયાર હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું કે સ્થળ પરથી ઉઠાવવામાં આવ્યું હતું કે કેમ; (૩) પ્રહાર શરીરના કોઈ મહત્વપૂર્ણ ભાગને લક્ષ્યમાં રાખીને કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ; (૪) ઈજા પહોંચાડવા માટે વપરાયેલ બળની માત્રા; (૫) આ કૃત્ય અચાનક ઝઘડા અથવા અચાનક લડાઈ દરમિયાન થયું હતું કે પછી બધી લડાઈઓ માટે મુક્ત હતું કે કેમ; (૬) ઘટના આકસ્મિક રીતે બની હતી કે પછી કોઈ પૂર્વધારણા હતી કે કેમ; (૭) અગાઉ કોઈ દુશ્મનાવટ હતી કે પછી મૃતક અજાણ્યો હતો કે કેમ; (૮) કોઈ ગંભીર અને અચાનક ઉશ્કેરણી હતી કે કેમ, અને જો એમ હોય તો આવા ઉશ્કેરણીનું કારણ; (૯) તે જુસ્સાની ગરમીમાં હતું કે કેમ; (૧૦) ઈજા પહોંચાડનાર વ્યક્તિએ અનુચિત ફાયદો ઉઠાવ્યો છે કે ફૂર અને અસામાન્ય રીતે કામ કર્યું છે કે કેમ; (૧૧) આરોપીએ એક પણ ફટકો માર્યો કે અનેક વાર.સંજોગોની ઉપરોક્ત સૂચિ, અલબત્ત, સંપૂર્ણ નથી અને વ્યક્તિગત કેસોના સંદર્ભમાં અન્ય ઘણા વિશેષ સંજોગો હોઈ શકે છે જે હેતુના પ્રશ્ન પર પ્રકાશ પાડી શકે છે.”

૧૯. તાજેતરમાં, અંબાઝગન વિરુદ્ધ રાજ્યનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, ૨૦૨૩ એસ. સી. સી. ઓન-લાઈન એસ. સી., ૮૫૭ના કેસમાં

સુપ્રીમ કોર્ટે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ અને કલમ ૩૦૪ ભાગ (૧) અને (૨) હેઠળ આવતા કેસો વચ્ચેના સારા તફાવતને સંક્ષિપ્તમાં સમજાવ્યો છે. સુપ્રીમ કોર્ટે આ મુદ્દા પર પૂર્વવર્તી પર વિગતવાર સર્વેક્ષણ કર્યા પછી, અંતે, નીચે પ્રમાણે સારાંશ આપ્યો:

“ઉપરોક્ત ચર્ચા પરથી સ્પષ્ટ થઈ શકે તેવા કાયદાના કેટલાક મહત્વપૂર્ણ સિદ્ધાંતોનો સારાંશ આ રીતે આપી શકાય:—

(૧) જ્યારે અદાલતનો સામનો આ પ્રશ્ન સાથે કરવામાં આવે છે કે આરોપીએ કયો ગુનો કર્યો હોવાનું કહી શકાય, ત્યારે આ કૃત્ય કરવામાં આરોપીનો ઇરાદો અથવા જ્ઞાન શોધવાનું સાચું પરીક્ષણ છે. જો હેતુ અથવા જ્ઞાન આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#) ની કલમ (૧) થી (૪) માં વર્ણવ્યા મુજબ હતું, તો માત્ર એક જ ઈજા થઈ હોવા છતાં આ કૃત્ય હત્યા હશે. સમજાવવા માટે: 'એ' એટલે હાથ અને પગ બાંધેલા હોય છે. 'બી' 'આવે છે અને તેની રિવોલ્વરને' એ 'ના માથા પર મૂકે છે, તેના માથામાં' એ 'ગોળી મારે છે અને તેને તરત જ મારી નાખે છે. અહીં, એવું માનવામાં કોઈ મુશ્કેલી નહીં આવે કે 'એ' ના શૂટિંગમાં 'બી' નો ઇરાદો તેને મારી નાખવાનો હતો, જોકે માત્ર એક જ ઈજા થઈ હતી. તેથી આ કેસ આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#) ની કલમ (૧) હેઠળ આવતા હત્યાનો હશે. બીજો દાખલો લઈએ તો, 'બી' તેના દુશ્મન 'એ' ના શયનખંડમાં ઘૂસી જાય છે જ્યારે 'એ' તેના પલંગ પર સૂઈ જાય છે. 'એ' ની ડાબી છાતીને નિશાન બનાવીને 'બી' બળજબરીથી 'એ' ની ડાબી છાતીમાં તલવાર ફેંકી દે છે અને ભાગી જાય છે. 'એ' ટૂંક સમયમાં મૃત્યુ પામે છે. પ્રકૃતિની સામાન્ય પ્રક્રિયામાં 'એ' ની ઈજા મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી હોવાનું જણાયું

હતું.એવું માનવામાં કોઈ મુશ્કેલી ન હોઈ શકે કે 'બી' એ ઇરાદાપૂર્વક ચોક્કસ ઈજા પહોંચાડી હોવાનું જાણવા મળ્યું છે અને પ્રકૃતિની સામાન્ય પ્રક્રિયામાં આ ઈજા નિરપેક્ષપણે મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી હતી.આ 'બી' અધિનિયમને આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#)ની કલમ (૩) ની અંદર લાવશે અને તેને હત્યાના ગુના માટે દોષિત ઠેરવશે, જોકે માત્ર એક જ ઈજા થઈ હતી.

(૨) આરોપીનો ઇરાદો કે જ્ઞાન આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ ના ખંડ (૧) થી (૪) હેઠળ આવતો હોય તો પણ, જો આરોપીનો કેસ તે કલમમાં દર્શાવેલા પાંચ અપવાદોમાંથી કોઈપણ એક હેઠળ આવતો હોય, તો આરોપીનું જે કૃત્ય અન્યથા ખૂન ગણાત તેને ખૂનની વ્યાખ્યામાંથી બહાર ગણવામાં આવશે. જો કેસ તે અપવાદોમાંથી કોઈપણ એક હેઠળ આવે છે, અને જો આરોપીનો કેસ આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ ના ખંડ (૧) થી (૩) હેઠળ આવતો હોય, તો તે ગુનો આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ ના ભાગ ૧ હેઠળ આવતો સાપરાધ મનુષ્યવધ ગણાશે જે ખૂન નથી. જો કેસ આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ ના ખંડ (૪) હેઠળ આવતો હોય તો તે કલમ ૩૦૪ ના ભાગ ૨ હેઠળનો ગુનો બનશે. ફરીથી, આરોપીનો ઇરાદો કે જ્ઞાન એવું હોઈ શકે કે આઈપીસી ની કલમ ૨૯૯ નો માત્ર ૨જો કે ૩જો ભાગ જ લાગુ પડતો હોય પરંતુ આઈપીસી ની કલમ ૩૦૦ નો એક પણ ખંડ લાગુ ન પડતો હોય. તે પરિસ્થિતિમાં પણ, આઈપીસી ની કલમ ૩૦૪ હેઠળનો ગુનો ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ મનુષ્યવધ બનશે. જો કેસ કલમ ૨૯૯ ના ૨જા ભાગ હેઠળ આવતો હોય તો તે કલમ ૩૦૪ ના ભાગ I હેઠળનો ગુનો બનશે, જ્યારે કેસ આઈપીસી ની કલમ ૨૯૯ ના ૩જા ભાગ હેઠળ આવતો હોય તો તે કલમ ૩૦૪ ના ભાગ II હેઠળનો ગુનો બનશે.

(૩) બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જો આરોપી વ્યક્તિનું કૃત્ય આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૨૯૯](#) માં વર્ણવ્યા મુજબ ગુનાહિત હત્યાના કેસોની પ્રથમ બે કલમોમાં આવે તો તે [કલમ ૩૦૪](#) ના પ્રથમ ભાગ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે.જો, તેમ છતાં, તે ત્રીજી કલમની અંદર આવે છે, તો તે [કલમ ૩૦૪](#) ના બીજા ભાગ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે.અસરકારક રીતે, તેથી, આ વિભાગનો પ્રથમ ભાગ ત્યારે લાગુ થશે જ્યારે 'દોષિત ઈરાદો' હોય, જ્યારે બીજો ભાગ ત્યારે લાગુ થશે જ્યારે આવો કોઈ ઈરાદો ન હોય, પરંતુ 'દોષિત જ્ઞાન' હોય.

(૪) જો એક પણ ઈજા પહોંચાડવામાં આવે તો પણ, જો તે ચોક્કસ ઈજા કરવાનો ઈરાદો હતો, અને નિરપેક્ષપણે તે ઈજા પ્રકૃતિની સામાન્ય પ્રક્રિયામાં મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી હતી, તો આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#) ની કલમ ૩ ની જરૂરિયાતો પૂર્ણ થાય છે અને ગુનો હત્યા હશે.

(૫) આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૪](#) નીચેના વર્ગોના કેસોને લાગુ પડશે:(૧) જ્યારે કેસ [કલમ ૩૦૦](#)ની એક અથવા બીજી કલમ હેઠળ આવે છે, પરંતુ તે કલમના અપવાદોમાંથી એક દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે, (૨) જ્યારે ઈજા થવાની સંભાવના વધુ નથી, જે 'સામાન્ય રીતે મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી છે' અભિવ્યક્તિ દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે, પરંતુ તે ઓછી સંભાવના ધરાવે છે, જેને સામાન્ય રીતે 'મૃત્યુનું કારણ બને તેવી શક્યતા' તરીકે કહેવામાં આવે છે અને કેસ આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#)ની કલમ (૨) હેઠળ આવતો નથી, (૩) જ્યારે આ કાર્ય એ જાણકારી સાથે કરવામાં આવે છે કે મૃત્યુ થવાની સંભાવના છે, પરંતુ મૃત્યુનું કારણ બનાવવાના હેતુ વિના કરવામાં આવે છે. અથવા મૃત્યુનું કારણ બની શકે તેવી ઈજા.વધુ સંક્ષિપ્તમાં કહીએ તો, આઈ. પી. સી. ની

[કલમ ૩૦૪](#) ના બે ભાગો વચ્ચેનો તફાવત એ છે કે પ્રથમ ભાગ હેઠળ, હત્યાનો ગુનો પ્રથમ સ્થાપિત થાય છે અને પછી આરોપીને આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#) ના અપવાદોમાંથી એકનો લાભ આપવામાં આવે છે, જ્યારે બીજા ભાગ હેઠળ, હત્યાનો ગુનો ક્યારેય સ્થાપિત થતો નથી.તેથી, આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૪](#) ના બીજા ભાગ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાના આરોપીને દોષિત ઠેરવવાના હેતુથી, આરોપીએ તેનો કેસ આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#) ના અપવાદોમાંથી એકમાં લાવવાની જરૂર નથી.

(૬) 'સંભવિત' શબ્દનો અર્થ કદાચ થાય છે અને તે વધુ 'સંભવિત' થી અલગ પડે છે.જ્યારે બનવાની શક્યતાઓ તે ન થાય તેના કરતા સમાન અથવા વધારે હોય, ત્યારે આપણે કહી શકીએ કે વસ્તુ 'કદાચ થશે'.નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા, અદાલતે પોતાને આરોપીની પરિસ્થિતિમાં મૂકવો પડે છે અને પછી તે નક્કી કરવું પડે છે કે શું આરોપીને ખબર હતી કે આ કૃત્ય દ્વારા તે મૃત્યુનું કારણ બની શકે છે.

(૭) આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦](#) હેઠળ આરોપનો સામનો કરતી વખતે સદોષ માનવવધ (આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૨૯૯](#)) અને હત્યા (આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#)) વચ્ચેના તફાવતને હંમેશા કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં રાખવો જોઈએ. ગેરકાયદેસર હત્યાની શ્રેણી હેઠળ, હત્યાના ગુનામાં ગુનાહિત હત્યાના કેસ અને હત્યાના ગુનામાં ન હોય તેવા કેસ બંને ઘટશે.જ્યારે કેસ આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#)ના પાંચ અપવાદોની અંદર લાવવામાં આવે છે ત્યારે દોષિત માનવવધ હત્યા નથી. જો કે, ઉપરોક્ત પાંચ અપવાદોમાંથી કોઈ પણ દલીલ કરવામાં આવી નથી અથવા રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પર પ્રથમ દૃષ્ટિએ સ્થાપિત નથી, તેમ છતાં હત્યાના આરોપને ટકાવી રાખવા માટે આઈપીસીની [કલમ ૩૦૦](#) ની ચાર કલમોમાંથી કોઈપણ હેઠળ કેસ લાવવા માટે કાયદા હેઠળ કાર્યવાહીની

જરૂર હોવી જોઈએ.જો ફરિયાદી પક્ષ આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૩૦૦](#)ની ચાર કલમોમાંથી કોઈપણ એક, એટલે કે ૧લીથી ૪થી, સ્થાપિત કરવામાં આ જવાબદારી નિભાવવામાં નિષ્ફળ જાય, તો હત્યાનો આરોપ મૂકવામાં આવશે નહીં અને કેસ આઈ. પી. સી. ની [કલમ ૨૯૯](#) હેઠળ વર્ણવ્યા મુજબ હત્યાના ગુનામાં બિનજામીનપાત્ર હત્યાનો હોઈ શકે છે.

(૮) અદાલતે પુરુષોના હિતના પ્રશ્ન પર ધ્યાન આપવું જોઈએ.જો [કલમ ૩૦૦](#)ની ત્રીજી કલમ લાગુ કરવાની હોય, તો હુમલાખોરે મૃતકને થયેલી ચોક્કસ ઈજા પહોંચાડવાનો ઈરાદો રાખવો જોઈએ.આ ઘટક ભાગ્યે જ સીધા પુરાવા દ્વારા સાબિત થઈ શકે છે.અનિવાર્યપણે, તે કેસના સાબિત સંજોગોમાંથી તારણ કાઢવાની બાબત છે.અદાલતમાં ઉપયોગમાં લેવાતા હથિયારની પ્રકૃતિ, ઈજાગ્રસ્ત શરીરના ભાગ, ઈજાની હદ, ઈજા પહોંચાડવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા બળની માત્રા, હુમલાની રીત, અગાઉના સંજોગો અને હુમલાના પરિચરને ધ્યાનમાં લેવું આવશ્યક છે.

(૯) હત્યાનો ઈરાદો એ એકમાત્ર હેતુ નથી જે ગુનાહિત હત્યાને હત્યા બનાવે છે.જો મૃત્યુ ખરેખર થયું હોય અને આવી ઈજા અથવા ઈજા પહોંચાડવાનો ઈરાદો ઈજા અથવા ઈજાઓના પરિણામે કૃત્ય અથવા કૃત્યોમાંથી અનુમાન કરવામાં આવે તો પ્રકૃતિના સામાન્ય કારણમાં પૂરતી ઈજા અથવા ઈજાઓ પહોંચાડવાનો હેતુ પણ દોષિત માનવવધને હત્યા બનાવે છે.

(૧૦) જ્યારે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી એક ઈજા પીડિતાના મૃત્યુમાં પરિણમે છે, ત્યારે સામાન્ય સિદ્ધાંત તરીકે, કોઈ નિષ્કર્ષ કાઢી શકાતો નથી કે આરોપીનો મૃત્યુનું કારણ બનવાનો ઈરાદો નહોતો અથવા તે ચોક્કસ ઈજા કે જેના પરિણામે પીડિતાનું મૃત્યુ થયું હતું.આરોપીનો

દોષિત બનવાનો ઇશાદો હતો કે નહીં, તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે જે દરેક કેસની હકીકતો પર નક્કી થવો જોઈએ.

(૧૧) જ્યાં ફરિયાદી પક્ષ સાબિત કરે છે કે આરોપીનો ઇશાદો કોઈ પણ વ્યક્તિનું મોત કરાવવાનો અથવા તેને શારીરિક ઈજા પહોંચાડવાનો હતો અને ઇશાદાપૂર્વકની ઈજા કુદરતી રીતે મોત પહોંચાડવા માટે પૂરતી છે, તો પછી, જો તે એક પણ ઈજા પહોંચાડે છે જેના પરિણામે પીડિતાનું મૃત્યુ થાય છે, તો પણ ગુનો સંપૂર્ણપણે આઈપીસીની [કલમ ૩૦૦](#)ની ત્રીજી કલમ હેઠળ આવે છે, સિવાય કે એક અપવાદ લાગુ પડે.

(૧૨) પ્રશ્ન નક્કી કરવામાં, શું આરોપીને એવા કેસમાં દોષિત હેતુ અથવા દોષિત જ્ઞાન હતું કે જ્યાં તેના દ્વારા માત્ર એક જ ઈજા પહોંચાડવામાં આવે છે અને તે ઈજા કુદરતી રીતે મૃત્યુનું કારણ બનવા માટે પૂરતી છે, હકીકત એ છે કે આ કૃત્ય અચાનક લડાઈ અથવા ઝઘડામાં પૂર્વધારણા વિના કરવામાં આવે છે, અથવા સંજોગો એ વાજબી ઠેરવે છે કે ઈજા આકસ્મિક અથવા અજાણતા હતી, અથવા તેણે માત્ર એક સરળ ઈજા કરવાનો ઇશાદો રાખ્યો હતો, તે દોષિત જ્ઞાનના અનુમાન તરફ દોરી જશે, અને [આઈપીસીની કલમ ૩૦૪](#) ભાગ ૨ હેઠળ ગુનો એક હશે.

૨૦. મુદ્દાની કાનૂની દરખાસ્તને ધ્યાનમાં રાખીને અને વર્તમાન કેસની હકીકતોને લાગુ પાડતા, તે સાબિત કરે છે કે આરોપીનો મૃત્યુનું કારણ બનવાનો કોઈ ઇશાદો નહોતો, કારણ કે પ્રથમ ઘટના પછી, બાબત ત્યાં સમાપ્ત થાય છે પરંતુ મૃતક, જેણે આરોપીઓને દબાવી દીધા હતા અને આરોપીની દુકાન પર ગયો હતો જ્યાં તેમની વચ્ચે ઝપાઝપી થઈ હતી અને અચાનક ઉશ્કેરણીમાં,

મૃતકના વર્તનને કારણે આરોપીએ તેને હથિયારની છરીથી છરી મારી હતી, પાનની દુકાનમાં પડેલો હતો અને આમ, કોઈ પૂર્વધારણા વિના, અચાનક લડાઈમાં, જુસ્સાની ગરમીમાં, ઘટના બની હતી અને ઈજાના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને એવું લાગે છે કે આરોપીએ અનુચિત લાભ લીધો ન હતો અથવા કૂર રીતે કામ કર્યું ન હતું.

૨૧. ઉપરોક્ત કારણોસર, અમે એવું માનીએ છીએ કે આરોપી અપીલકર્તા આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૪ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે જવાબદાર નથી, પરંતુ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે જવાબદાર રહેશે, કારણ કે આ કૃત્ય એ જાણકારી સાથે કરવામાં આવ્યું હોવાનું જણાય છે કે તે મૃત્યુનું કારણ બની શકે છે પરંતુ કલમ ૩૦૪ ના બીજા ભાગના અર્થમાં મૃત્યુનું કારણ બનવાનો કોઈ ઈરાદો વિના કરવામાં આવ્યું હતું.

૨૨. પરિણામે અપીલને આંશિક રીતે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.કલમ ૩૦ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે અને આજીવન કેદની સજાને રદ કરવામાં આવે છે.અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લાદવામાં આવેલી દંડની રકમ સાથે ૧૦ વર્ષની કેદની સજા ફટકારવામાં આવે છે.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૨૩ અને ૫૦૪ અને જી. પી. એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ દોષિત ઠેરવવાની પુષ્ટિ કરવામાં

આવી છે અને અમને સજાના ભાગમાં દખલ કરવા માટે કોઈ આધાર મળતો નથી.આર એન્ડ પી, જો કોઈ હોય તો, તરત જ સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટમાં પાછા મોકલવામાં આવે.

૨૩. ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૧૨૨/૨૦૧૮ માં પસાર કરાયેલા આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, ક્રિમિનલ મિસ એપિલિકેશન નંબર ૪/૨૦૨૪ માં કોઈ આદેશ નથી અને તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે વોરા)

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંદીપ એન. ભટ્ટ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official*

purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.